

Sygn. akt I ACa 713/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel (spr.)
Sędziowie:	SSA Wojciech Kościółek SSA Barbara Baran
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Wilczura

po rozpoznaniu w dniu 28 listopada 2016 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy z powództwa T. Z.

przeciwko (...) s.r.o. z siedzibą w (...) (Republika Czeska)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 7 stycznia 2016 r. sygn. akt IX GC 1092/14

1. oddala apelację;

2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 10 800zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Wojciech Kościółek SSA Paweł Rygiel SSA Barbara Baran

sygn. akt I ACa 713/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem (w pkt II sentencji) Sąd Okręgowy oddalił powództwo T. Z., którym powód domagał się zasądzenia od strony pozwanej (...) s.r.o. w(...) (Republika Czeska) kwoty 262.743,15 zł.

Sąd I instancji wskazał, że T. Z. dochodzi pozwem zapłaty za sprzedany stronie pozwanej złom, przy czym roszczenie dotyczy tej części należności, która została wyrażona w euro. Powód wskazał przy tym kwotę wyrażoną w euro, która stanowiła podstawę przeliczenia w pozwie wierzytelności na złote polskie.

Sąd Okręgowy ustalił, że strony łączyły bliżej nie sformalizowane stosunki gospodarcze, w ramach których pozwana spółka nabywała od powoda złom. Na koniec współpracy, w wyniku niezrealizowania zapłat przez pozwaną za dostarczony przez powoda towar, T. Z. wyliczył salda ujemne współpracy wyrażone osobno w euro, a osobno dla transakcji wyrażonych w złotych polskich. W potwierdzeniu salda na dzień 31 grudnia 2013 r., zaakceptowanym przez stronę pozwaną, wskazano, iż wyniosło ono 93.282 euro i 66.167 zł. Przed wniesieniem pozwu strona pozwana zapłaciła powodowi kwotę 18.074,88 euro.

Pismem z dnia 28 lipca 2014 r. powód wezwał stronę pozwaną do zapłaty kwoty 75.207,52 euro.

Sąd odnotował także, że w dniu 3 grudnia 2014 r. powód zawarł z (...)s.r.o. z siedzibą w Czechach umowę cesji wierzytelności, na mocy której wierzytelność względem strony pozwanej przeszła na cesjonariusza. W tym samym dniu pozwana została zawiadomiona o cesji wierzytelności. Sąd wskazał także, że cesjonariusz zawarł z pozwaną spółką ugodę, na mocy której pozwana zobowiązała się do zapłaty kwoty 67.686,77 euro na konto cesjonariusza.

W dniu 20 marca 2015 r. powód zawarł ponownie umowę cesji przedmiotowej wierzytelności na rzecz tego samego cesjonariusza.

Strona pozwana dokonała wpłat na rzecz cesjonariusza w łącznej kwocie 17.000 euro.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał zgłoszone roszczenie za bezzasadne. Odwołując się do treści art. 358 § 2 k.c. ocenił, że powodowi nie przysługuje roszczenie wyrażone w złotych polskich, bowiem wierzytelność objęta podstawą żądania pozwu została wyrażona w walucie euro. Zgodnie bowiem z wykładnią powołanego wyżej przepisu, powodowi nie przysługiwało prawo wyboru waluty.

Niezależnie od powyższego Sąd I instancji wskazał, iż powód dokonał skutecznie cesji wierzytelności na osobę trzecią. Stosownie zatem do treści art. 509 k.c., sporna wierzytelność przeszła na nabywcę, a powód (cedent) przestał być wierzycielem.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.c.

Od powyższego orzeczenia, w części oddalającej powództwo, apelację wniósł powód zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- art. 358 § 1 w zw. z § 2 w zw. z art. 353¹ k.c. poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że przepis art. 358 § 1 k.c. ma zastosowanie w sprawie wprost, podczas gdy nie jest spełniona hipoteza tego przepisu, bowiem przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej i jednocześnie w walucie polskiej, gdyż tak strony ukształtowały swój stosunek prawny i tak go rozumiały oraz stosownie do tego postępowały;

- art. 510 § 1 w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 89 k.c. poprzez ich niezastosowanie i w konsekwencji pominięcie skutku ziszczenia się warunku rozwiązującego powierniczego przelewu wierzytelności z dnia 20 marca 2015 r. tj. ustania skutków prawnych cesji po upływie 180 dni od jej dokonania, określonego przez same strony w pkt II umowy cesji.

Apelujący zarzucił także naruszenie przepisów postępowania, tj:

- art. 233 § 1 w zw. z art. 230 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów bez wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, poprzez całkowite pominięcie przy ustaleniu treści stosunku prawnego łączącego strony rozważenia znaczenia jakie miało określenie przez pozwanego w toku sprawy należności jednocześnie w euro i w złotych tj. czy wynikało ono z ustalonego przez strony i zgodnie przez nie rozumianego postanowienia umownego, iż rozliczenia prowadzone są przez strony według wyboru którejkolwiek z nich, czy też wynikało ono z przyznania przez pozwanego w toku sprawy prawidłowości stanowiska powoda dochodzącego należności w złotych, czy też miało ono jakieś inne znaczenie bądź też pozbawione było znaczenia prawnego – w szczególności wobec zaniechania przez Sąd przesłuchania stron, w które wносиły obie strony;

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie w uzasadnieniu wyroku przy ustaleniu treści stosunku prawnego łączącego strony rozważenia znaczenia jakie miało określenie przez pozwanego w toku sprawy należności jednocześnie w euro i w złotych tj. czy wynikało ono z ustalonego przez strony i zgodnie przez nie rozumianego postanowienia umownego, iż rozliczenia prowadzone są przez strony według wyboru którejkolwiek z nich, czy też wynikało ono z przyznania przez pozwanego w toku sprawy prawidłowości stanowiska powoda dochodzącego należności w złotych, czy też miało ono jakieś inne znaczenie bądź też pozbawione było znaczenia prawnego – mimo, iż ta kwestia może mieć zasadnicze znaczenie dla treści stosunku prawnego łączącego strony w zakresie możliwości wyboru waluty rozliczeń przez strony;

- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. poprzez pominięcie w uzasadnieniu wyjaśnienia przyczyn oddalenia wniosków dowodowych obu stron;

- art. 233 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów bez wszechstronnego rozważenia zebranego materiału, poprzez oparcie ustaleń w zakresie treści umowy cesji wierzytelności z dnia 20 marca 2015 r. jedynie na zawiadomieniu pozwanego (dłużnika) przez powoda (cedenta) o jej dokonaniu, z pominięciem dokumentu umowy z dnia 20 marca 2015 r. i treści tej umowy, złożonej przez powoda do akt sprawy i niezakwestionowanej przez pozwanego.

W konsekwencji podniesionych zarzutów powód wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez uwzględnienie powództwa w całości i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozstrzygnięcia.

Strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności wskazać należy na bezprzedmiotowość zarzutu odwołującego się do naruszania przepisu art. 328 § 2 k.p.c. Skuteczność przedmiotowego zarzutu ograniczona jest do sytuacji, w której treść uzasadnienia skarżonego wyroku uniemożliwia kontrolę instancyjną. W systemie apelacyjnym, w którym Sąd drugiej instancji jest sądem merytorycznym a postępowanie odwoławcze jest kontynuacją postępowania przed sądem pierwszoinstancyjnym, uchybienia w formie uzasadnienia, nieprowadzące do trudności w identyfikacji motywów rozstrzygnięcia sprawy, nie mają znaczenia dla możliwości rozpoznania apelacji. W tym kontekście wskazać należy, że z treść uzasadnienia Sądu Okręgowego w oczywisty sposób wynika treść dokonanych ustaleń oraz motyw, którymi kierował się Sąd przy dokonywaniu oceny prawnej. W szczególności, trafnie wskazane przez apelującego powoda niedostatki uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie uniemożliwiają jego kontroli instancyjnej. Brak wskazania przyczyn pominięcia wnioskowanych przez strony dowodów, jak też brak pełnych ustaleń faktycznych i pełnej oceny prawnej sprawy nie wpływa na możliwość merytorycznego rozpoznania sprawy, a co najwyżej może stanowić podstawę podniesienia zarzutów skierowanych przeciwko podstawie faktycznej oraz zarzutów naruszenia prawa procesowego i materialnego.

Apelacja powoda nie może odnieść zamierzonego skutku, jakkolwiek część podniesionych zarzutów jest zasadna. W szczególności trafne są te z nich, które odnoszą się do faktów związanych z umowami cesji wierzytelności i skutków prawnych cesji. Zauważenia bowiem wymaga, że ustalenia Sądu I instancji są w tym zakresie fragmentaryczne. W istocie sprowadzają się one wyłącznie do odnotowania faktu zawarcia umów cesji, bez przytoczenia treści tych umów oraz ujawnienia okoliczności faktycznych mających znaczenie dla oceny skuteczności umów. Dotyczy to przede wszystkim zapisów i okoliczności związanych z zastrzeżonym w umowach warunkiem rozwiązującym. Konsekwencją tego uchybienia jest przedwczesność oceny prawnej skuteczności cesji. Tym samym Sąd Okręgowy nie miał podstaw do dokonania jednoznacznej oceny, że powód nie jest już wierzycielem.

Powyższe uchybienia nie prowadzą jednak do skuteczności wniesionej apelacji. Podstawową bowiem przyczyną oddalenia zgłoszonego w sprawie powództwa było przyjęcie, że powodowi nie przysługuje roszczenie o zapłatę sumy

wyrażonej w złotych polskich, skoro przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej. Ewentualne przyjęcie trafności oceny prawnej w tym zakresie, w świetle treści art. 358 § 1 i 2 k.c., musi prowadzić do bezprzedmiotowości dalszych przesłanek roszczenia powoda.

Zgodnie z art. 358 k.c., jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia w walucie obcej (§ 1). Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna stanowi inaczej. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonywana (§ 2).

Nie budzi zastrzeżeń rozumienie przedmiotowego przepisu przez Sąd Okręgowy, który przyjął, iż z treści art. 358 k.c. wynika, że prawo wyboru waluty, w której spełnione ma być zobowiązanie, przysługuje wyłącznie dłużnikowi, a określone w § 2 tego przepisu prawo wyboru wierzyciela dotyczy jedynie kursu, według którego jest określana wartość waluty obcej, jeżeli dłużnik dokona wyboru waluty polskiej. Taka wykładnia przedmiotowego przepisu znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (m.in. w wyroku z dnia 16 maja 2012 r., III CSK 273/11, lex nr 1224683). Wykładnia ta nie jest także aktualnie kwestionowana przez apelującego powoda.

W tym stanie rzeczy trafnie identyfikuje apelujący występującą w sprawie istotę problemu, o ile wskazuje, że sprowadza się ona do ustalenia i oceny, w jakiej walucie zostało wyrażone zobowiązanie przez strony w ramach ukształtowanego przez siebie stosunku prawnego oraz czy strony ustaliły, że prawo wyboru waluty będzie przysługiwało każdej ze stron. W rzeczywistości zatem problem sprowadza się do konieczności dokonania wykładni woli stron dla ustalenia treści łączącego strony stosunku prawnego, w tym przede wszystkim w zakresie ustalenia, w jakiej walucie zostało wyrażone zobowiązanie stron oraz, czy strony w umowie nie zastrzegły prawa wyboru waluty także dla wierzyciela.

Ustalenia dokonane w pierwszej instancji w tej części Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne. Dokonane zostały w oparciu o wszystkie zaferowane dowody, których ocena mieści się w granicach wyznaczonych art. 233 § 1 k.p.c., jak też pozostaje w ramach twierdzeń stron. Podkreślenia przy tym wymaga, że twierdzenia stron oraz zakres oferowanego materiału dowodowego nie dawały podstaw do czynienia odmiennych bądź też dalej idących ustaleń.

Przede wszystkim odnotować należy, że poza sporem pozostawało, że strony, w ramach ustnej umowy, pozostawały w stosunkach gospodarczych, w ramach których powód sprzedawał i dostarczał pozwanej złom. Następnie powód wystawiał faktury, z których część wyrażała zobowiązanie w walucie obcej (euro), a część w złotych polskich. Zgodnie z tym rozliczenia między stronami następowały w części w euro a w części w złotych. Uzgadniając saldo strony odrębnie wskazywały zadłużenie w euro, a oddzielnie w złotych. Także dalsze czynności prawne w zakresie zobowiązań, które wynikały z faktur wyrażonych w euro były dokonywane w tej walucie. M.in. powód wezwał stronę pozwaną o spełnienie spornego świadczenia pieniężnego poprzez zapłatę oznaczonej kwoty w euro, przedmiotem cesji wierzytelności dokonywanych przez powoda było sporne zobowiązanie wyrażone w euro, jak też pozwany zapłacił część tego długu poprzez uiszczenie oznaczonej kwoty wyrażonej w euro. W tym stanie rzeczy Sąd I instancji miał wszelkie podstawy do przyjęcia, że przedmiotem zobowiązania objętego zgłoszonym roszczeniem była suma pieniężna wyrażona w euro.

Wniosek taki znajduje uzasadnienie także w twierdzeniach samego powoda ujawnionych przed Sądem pierwszej instancji. T. Z. w sposób wyraźny oświadczył, że przedmiotem pozwu jest część długu wyrażona w euro, jak też powołał się na fakt, iż strona pozwana uregulowała już część tego długu poprzez zapłatę 18.074,88 euro. Na fakt wyrażenia przez strony zobowiązania w tej właśnie walucie wskazuje także wyraźne powołanie się przez powoda, że dokonał przeliczenia dochodzonej kwoty na złote polskie, a podstawą prawną tego przeliczenia jest skorzystanie przez niego z uprawnienia wynikającego z art. 358 § 2 k.c. Tak w pozwie jak i w toku postępowania pierwszoinstancyjnego powód nie podniósł jakichkolwiek twierdzeń i dowodów dla wykazania, że rzekomo treść łączącego strony stosunku prawnego wskazywać ma na wyrażenie spornego zobowiązania w walucie polskiej. Tym samym zasadne było przyjęcie

bezsportności tego, że w ramach łączącej strony współpracy poszczególne zobowiązania, wynikające z konkretnej sprzedaży i dostawy towaru, wyrażane były w walucie polskiej a część w obcej, przy czym nie ulegało wątpliwości, że zobowiązanie objęte zgłoszonym roszczeniem zostało wyrażone w euro. Nie sposób przy tym przyjąć zasadności twierdzenia o wyrażeniu tego zobowiązania w złotych polskich, skoro sam powód określił w fakturach konkretne zobowiązania w euro, co spotkało się z akceptacją strony pozwanej.

Rozważenia także w sprawie wymagało, czy strony nie zastrzegły prawa wyboru waluty także dla powoda. Jakkolwiek bowiem regulacja zawarta w art. 358 k.c. daje podstawę do stwierdzenia, że wierzyciel nie może domagać się spełnienia świadczenia w walucie polskiej, jeżeli świadczenie pieniężne wyrażono w walucie obcej, to jednak strony mogą postanowić inaczej. Zastrzeżenie w tym zakresie dokonane zarówno na rzecz dłużnika, jak i wierzyciela, jeżeli wynika z czynności prawnej, nie musi być przy tym wyraźne i może być dorozumiane (art. 60 k.c.).

Twierdzenia stron i zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dają podstaw do stwierdzenia, że takie zastrzeżenie między stronami miało miejsce, także w sposób dorozumiany. Podkreślenia wymaga, że takie twierdzenia nie zostały podniesione przez żadną ze stron, w tym powoda, przed Sądem pierwszej instancji. Przeciwnie, w pozwie – jak już wskazano – powód kosztując treść roszczenia w złotych polskich powołał się jedynie na rzekomo przysługujące mu z mocy § 2 art. 358 k.c. prawo wyboru waluty. Także z okoliczności sprawy nie wynika, by ujawniona praktyka stosunków gospodarczych między stronami wskazywała, że powód dokonywał (bądź był uprawniony) do wyboru spełnienia zobowiązania wyrażonego w euro. Tym samym, bazując na twierdzeniach powoda, przy ustaleniu, że dalsze czynności prawne dotyczące spornych wierzytelności (umowy cesji) dokonywane były w euro, jak też doszło do zapłaty przez stronę pozwaną części wierzytelności w euro - Sąd I instancji nie miał podstaw do czynienia dalej idących ustaleń, w tym, że strony zastrzegły prawo wyboru waluty także dla powoda.

Podkreślenia wymaga, że twierdzenia w tym zakresie po raz pierwszy powód podniósł w apelacji. W postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji powoływał się na okoliczności pozostające w sprzeczności z tym twierdzeniem. Tym samym uznać należy, że twierdzenia te są spóźnione w rozumieniu art. 381 k.p.c.

Niezależnie od powyższego, jak już wcześniej wskazano, ustalenie treści stosunku prawnego łączącego strony w kierunku postulowanym przez apelującego, wymagało dokonania wykładni oświadczeń woli stron. Zakres zgłoszonych przed Sądem pierwszej instancji twierdzeń nie dawał podstaw do przyjęcia, iż zachodzi konieczność szczegółowej weryfikacji treści stosunku prawnego łączącego strony w tym zakresie. Twierdzenia te oraz powołane wyżej okoliczności związane z dalszymi czynnościami prawnymi dotyczącymi spornej wierzytelności, nie wskazywały na istnienie prawa powoda do wyboru waluty. Tym samym nie można było wymagać od Sądu Okręgowego podjęcia z urzędu czynności dla dokonania ustaleń w tym zakresie. Tym bardziej, że żadna ze stron, w tym przede wszystkim powód, nie zaoferowała jakichkolwiek dowodów dla ustalenia treści umowy łączącej strony. W szczególności, wbrew zarzutom apelującego, zgłoszony przez powoda dowód z przesłuchania stron nie zmierzał do wykazania treści stosunku prawnego, w tym co do przysługującego mu z umowy prawa wyboru waluty. Przypomnieć należy, że dowód z przesłuchania stron powód zgłosił w pozwie, bez przytoczenia w sposób ścisły tezy dowodowej. W piśmie procesowym z dnia 31 grudnia 2016 r. potrzymał ten dowód, dalej nie precyzując tezy dowodowej, a ograniczając się do wskazania, iż dowód ma być przeprowadzony „na okoliczności wskazane w sprawie” (k.105 akt).

Nadto, postanowieniem wydanym na rozprawie w dniu 7 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy pominął dowody osobowe. Ta decyzja procesowa Sądu nie spotkała się z zastrzeżeniem powoda zgłoszonym w trybie art. 162 k.p.c. Tym samym powód utracił prawo do powoływania się na ewentualne uchybienie związane z pominięciem dowodu z przesłuchania stron.

Wskazać wreszcie należy na bezzasadność argumentacji apelującego, odwołującej się do rzekomej bezsportności tego, że przysługiwało mu prawo wyboru waluty, skoro strona pozwana w toku postępowania nie podniosła stosownego zarzutu. Brak reakcji strony na dopuszczalność dochodzenia przez powoda spornej wierzytelności wyrażonej w złotych polskich nie może być uznane jako przyznanie okoliczności faktycznej - tak co do wyrażenia zobowiązania w oznaczonej walucie, jak też uprawnienia do wyboru przez powoda waluty. W tym zakresie nie sposób uznać, że w

sprawie doszło do przyznania przez stronę określonych faktów (art. 229 k.p.c.). Nie można także przyjąć, że zachodziły podstawy do zastosowania art. 230 k.p.c. i uznania oznaczonych faktów za przyznane wobec nie wypowiedzenia się o faktach pozwanej, skoro sam powód nie podniósł twierdzeń o tych faktach. Nie można w szczególności wykluczyć, że brak reakcji strony pozwanej na możliwość dochodzenia przez powoda świadczenia w złotych polskich wynikał z wadliwej wykładni art. 358 § 2 k.c., zaprezentowanej przez powoda w pozwie.

Na zakończenie podkreślenia wymaga, że nawet przy przyjęciu, że umowa stron zastrzegła dla powoda prawo wyboru waluty, to powód dokonał takiego wyboru. Spornymi fakturami objął zobowiązanie wyrażone w euro, wystosował do strony pozwanej wezwanie o spełnienie świadczenia pieniężnego w euro, jak też wierzytelności w euro były przedmiotem dalszych czynności prawnych (umowy cesji) oraz zapłaty części długu. W zakresie spornych wierzytelności jakiegokolwiek czynności nie były dokonywane w złotych polskich.

Z powyższych względów w pełni należy podzielić dokonaną w omawianym zakresie ocenę prawną Sądu Okręgowego.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za jego wynik (art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Na zasądzone koszty składa się opłata od wynagrodzenia pełnomocnika, ustalona zgodnie z § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust.1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804) w zw. z § 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w zmieniającego rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2016 r., poz. 1667).

SSA Barbara Baran SSA Paweł Rygiel SSA Wojciech Kościółek